

Ruper.

pertum præterite, religio esset. Sic ille affatur lib. 1. in Apocal. Verè testis (Christus) qui Græcè dicitur *Martyr*, quia natus ob testificandam veritatem, & mortuus est pro testimonio veritatis: quemadmodum ipse Pilatus dicit: Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati. Subdit: Et muli quidem testes veritatis, mortem perpeſſi sunt proprie verbū testimonii sui; unde Græco nomine, *Martyres* eos. Ecclesia nominare consuevit: sed non parva distinſia est, ob quam, & iſte, etiam cum additamento, splendide dicitur testis fidelis. Nam quod teſtis iſte testificatus est, prius vidit, & audivit, quam in hunc mundum veniret: prius, inquam, vidit, & audiuit, & post in hoc natus est, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhiberet veritati. Verè igitur Christus, & propriè *Martyr* exiit, & *Martyrum Princeps*, & magis ter: verè testis, non auritus, sed oculatus. Quæ testificandi ratio certior, fidelior, & præstantior, ut Christus ipse ait Joan. 13. 11. & v. 31. & cap. 8. 38. Lege eundem Abbatem in cap. Joann. 3. 31. lib. 4. & S. Hieron. in c. 55. Iaiaæ v. 14.

260 Hic curſim premere licet duo Joannis testimonia ex 1. Epistola cap. 5. v. 7. & 8. Primum: Tres sunt qui testimonium dant in celo: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus; & hi tres unum sunt. E vestigio addit secundum: Et tres sunt, qui testimonium dant in terra: Spiritus, & Aqua, & Sanguis; & hi tres unum sunt. Prioris verificuli sensus est receptissimus; tres esse Divinas Personas, qui in celo, & de celo testimonium perhibent Christo, quod videlicet ipse sit verus Mefias Dei Filius. Pater testificatus est, cum in Baptismo Christi, & transfiguratione publicè conclamavit: *Hic est Filius meus dilectus, &c.* Matth. 3. 17. & capite 17. Et cum è celo intonuit: *Clarificavi, & iterum clarificabo.* Joann. 12. 28. Verbum etiam, secunda Triados persona, & Dei Filius testificatus est se esse Mefiam à Deo promissum; ut sœpe in Evangelii circumfertur, præser- tim apud Evangel. Joan. Spiritus Sanctus hoc etiam testatus est: ut enim Joannes 1. Epif. cap. 5. 6. *Spiritus est, qui testificatur, quoniam Christus est veritas.* Tunc signatum cum in Christum descepit in specie columbae. Joan. 1. 32. in die etiam Pentecostes cum in specie linguarum, & Spiritus vehementis, effudit se in Apostolos, cæterosque Christianos. Imò per ora Apostolorum nihil frequentius præconizabat, quam Christum, verum Deum, hominem, ac mundi liberatorem. In ore sa- nè horum trium testium fletit omnis veritas divinitatis Christi, & Christianæ religionis. Tres sunt testes omni exceptione majores. Ast enim verò, illis, quā tres Divinae Personae sunt, & unus Deus, deerat crux effusio & mortis perpeſſio, quā tingeretur, & ruberet, configaretur, & fanciretur eorum testifica- tio; quæ purpurata crux, summi apud mortales momenti est, & auctoritatis.

261 Quid ergo factum? Deus ipse in per- sona Verbi humanam induit naturam, dira perpeſſus est, sanguinem profudit, mortem Crucis subiit. Sic Deus proprio Sanguine ex- sio, ut lan- ternam de Christi divinitate, & religione cat- holica testificationem obsignavit, & morte carevit. Accedit Christi pas- tio, ut lan- ternam de Christi divinitate, & religione cat- holica testificationem obsignavit, & morte carevit.

262 Cæterū, quamvis Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus testes dicantur, & quodammodo eorum testimonia consignata fuso Christi cruento, aquā ex transverberato pecto- re, & lachrymis ex oculis profluentibus, ip- soe crucis martyrio; nihilominus tamen Verbum Divinum, ob assumptam hypostati- cā unionē humanam naturam mortalitatī, & perpeſſionibus obnoxiam, dicitur, & est pro- priissimè, ac verissimè peculiari, & excellen- tissimo titulo *testis fidelis*, *Martyr inclitus*, qui proprio cruento, & morte sublimissimas delis testis, id est Mar- Fidei veritates ore suo constanter evulgatas confirmavit, ac rubricavit. Accipe Ruperti Ruper.

263 Ubi observare licet pro instituti nostri come

Testificatione, Cap. VI. & VII. 69

10. 5. complemento; posse hæc eadem Joannis verba; Tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, Sanguis, & Aqua, comodiè ex- pli- car de Martyrum testificatione. Nam Spiritus, juxta Balduni Cantuariensis mentem lib. 1. de Eucharistia cap. 48. est hic, Spiritus Justorum. Et Sanctus Athanasius Orat. de humana natura explicat illa Christi verba Luc.

Luc. 23. 46. 23. 46. Pater in manus tuas commendo Spiritum meum, servis Christi, qui Christi Spiritus in manus Patris commissus dicuntur: In eo Spiritu omnes homines apud Patrem deponit, ac com- mendat; per ipsum, & in ipso vivificandos. Similiter Sanctus Anselmus tom. 3. in Dia- logo de Passione. Ruris, per Sanguinem si- gnificari putant Sanguinem martyrii, Sanct. Bernardus Serm. 1. in Octava Paschæ: In Sanguine martyrum intelligi; & Balduinus relatus: Sanguis Martyrum testatur Christum Redemptorem. Denique Catharinus arbitra- tur, per aquam designari tribulationes, ad quas experiendas venit Christus, eoque vo- cat Christianos. Fit ergo ex his, posse Jo- annis testimonium ad hunc sensum revocari, videlicet: tres sunt, qui in terra fortiter at- testant doctrine revelatae: primò Spiritus, id est Martyrum animæ, seu vitæ, quas ipsi abjecerunt, mortem; ob publicam veritatis confessionem, excipientes; imò, & una cum Spiritu Christi in Cruce emiso, in manus Patris commandantes. Secundò Sanguis, quem ubertim profuderunt in Martyrio, quod cruo- re Christi fuso è pectoris vulnera fuisse præ- signatum, Ecclesiæ Patres statuunt alibi memorandi. Tertiò aqua vel lachrymarum, vel tribulationum, quas perpeſſi Martyres sunt. Tria hæc, tres dicuntur testes: sed hi tres unum sunt. Syrus vertit: in uno sunt. Non nulli codices Græci, & Latini legunt: in unum sunt: id est, ad unum Christum testificandum conspirant. Subinde deducitur, quod Patris, Verbi, & Spiritus Sancti testimonium fuerit rubricatum, & sanctum, non solum Christi Sanguine, passione, & morte, sed etiam Martyrum suorum cruento, perpeſſionibus, tribula- tionibus, & necibus, quasi dibapha, seu purpurabis tincta, & multipli signaculo, Christus enim externa illa sua veræ religio- nis professione, & testificatione usque ad san- guinis profluvium, & Crucis supplicium, sum- mus Martyr constitutus est, Martyrum dux, & testis testium; quos eo opero modo ac- quisivit, & instruxit confessionis, passionis, ac Martyrii sui socios, & propugnatores.

264 Alibi ostendo, scalam Jacobo in Mesopo- tamiam Syriæ pergenti oftensam, cui Do- minus erat innixus, & per quam Angeli ascen- dabant, & descendebant, fuisse praedictum symbolum, sacram ænigmam, & hieroglyphicum Christi Crucis suffixi, qui uti Mart- yrum primus, & dux lassis manum porrigebat, ut ascendentis suo ad laborem provocaret aspergim: quemadmodum loquuntur S. Hiero- ro. Epif. ad Julianum. Illud unum hic ex- pendo; lapidem illum ipsum, cui acclinatus dormierat, erectum à Jacob manè sur- gente in monumentum, ac infuso oleo con- ficerat, ut divinae visioni, ac mysteriis in ea reconditis venerabilem memoriam conciliaret, ne res adeo illuftris, ac nova in ob- scuro relinquatur: Surgens ergo Jacob ma- ne tulit lapidem, quem supposuerat capitū suo, & erexit in titulum, fundens oleum de-

super. Ast quidnam lapis illè erectus, & in- cerebus, & inunctus. Abbas Rupertus lib. 7. in Genesim suo capite 47. existimat illum la- pidem, post eam scilæ visionem, erectum, esse ejusdem omnino conditionis, & myste- rii cum illo, quem ipse Jacob erexit in Ge- Gene. 31. 48. & appellatur *acerbus testimonii*, ^{48.} seu *Martyrii*: nec non *tumulus testis*: LXX. *cerbus*, *acerbus*, *Martyr*. Designari utro- que lapide putat Christum Dominum, Mar- tyrum Principem, & testem testium. Hæc ejus verba: Utrobius mysterium penè idem Ruper, est. Nam & illuc (Gene. 28.) Lapis ere- ctus in titulum, vocandus *Domus Dei*, & hic lapis primus in acervo testimonii Christum eu- dem significat Principem Martyrum, id est testum Dei. Ea propter Jacobus lapidem conseruavit fundens oleum de super: Hebraicè super caput ejus. Procopius Gazæus expli- cat, *Lapidem Deo imbuit*. Quia eo lapi- de præsignabatur Deus homo futurus Mar- tyrum primicerius, & caput divinissimum.

C A P. VII.

Martyres in Fidei causa legitimi TESTES sunt, seu omni exceptione majores.

265 O bservandum in primis, idem omnino esse testes legitimos, atque omni excep- tione majores. Ea legitimorum testium no- menclatura gaudent qui qualitates habent à legibus requisitas. Dicuntur vero omni excep- tione majores, proprieà quod nulla pos- sint legitima exceptione, & juridicè repelli. Atqui, à Jure plures assignantur exceptions, quibus inefficax redditur alicuius testimoniū. Quando autem nulla ex hujusmodi exceptionibus & defectibus reperitur in teste, tunc legitimus, & omni exceptione major vocitandus, & habendus est. De his latè Jurisconsulti, & disertissime Far- naciū tomo integro de Testibus, Cour- ruv. Quæst. Praet. c. 18. per totum, Auto- nius Gomez to. 3. Variarum, c. 12. & 13. Leo- nardus Lessius de Jusititia, & jure lib. 2. c. 30. dubio 5. Thomas Sanchez consiliorum moraliū lib. 6. cap. 5. dubio 14.

266 Exceptiones vero ex Juris dispositio- nes ad legi- timum re- quisita in jure humano.

ne sunt. Prima, si sit mulier, hæc quippe in causis criminalibus repellitur jure Cano- nico, ob sexus fragilitatem; jure Civili in omni causa admittitur. Secunda, si sit mi- nor viginti annis: dictum tamen ejus inge- rit judicium sufficiens ad faciendam informa- tionem, non tamen ad torturam. Si vero fit puber (id est quatuordecim ahorum in masculo, & in feminâ) admittitur in ci- vilibus. Tertia, si sit inimicus ejus, contra quem testimonium fertur. Quarta, si sit persona vilis, & inops, de qua suspicio est, facilè posse pecunia corrumpi. Quinta, si sit ascendens, & descendens accusa- toris, item collateralis: sed si tantum ul- que ad quartum gradum. Sexta, si sit do- mesticus ipsius producentis. Septima, si sit infamis infamia juris, qualis est qui de aliquo crimine est damnatus. Octava, si sit per- fensus, qui in aliqua causa falsum cum jura- mento depositus. Nona, si sit socius criminis. In quarum exceptionum accurata expen- sione fusè versantur Auctores memorati. Si vero

70 Lib. I. De publica Martyrum

verò horum defectuum nullus testibus insit, legiti habentur, & omni exceptione maiores. Et hoc in jure Canonico, & Civili.

267 Ceterum in jure Divino, & Christiano (ut ita loquar) in fidei orthodoxæ causa minimè obest. Primo, quod testis sit minor; nam sexus fragilitas adjuvatur mirabili Dei virtute, qua virtus robustiores apparent ad immanissima quoque cruciamenta exstantia robore incredibili, ut sic micantem in fæminarum confessione, & Martyrio vim cælestem celebremus. Talis extitit Mater illa heroina septiem fratrum Machabœorum 2. Macha. 7. tot enim Martyria pertulit ipsa, quod subiere filii, quos ad passiones oratione plusquam virili fuit adhortata. Lege in ejus laudem S. Nazianzenum Orat. de Machabœis, S. Chrysostomum in Homi. quadam tom. 1. ubi fæminæ hujus fortitudinem, & constantiam supra sexus conditionem præclarè expendit. Talis etiam extitit S. Julia, de qua S. Basilii Homi. de ejus laudibus. Sic etiam Mater unius ex quadraginta Martyribus animo plusquam virili suis ipsa manibus, & humeris filium accepit adhuc vivum, ac currui, in quo reliqui jacentes ad pyram ferebantur, apposuit. Vide S. Nyssenum, S. Basilium & S. Ephrem in Orationibus pro 40. Martyribus. Non prætermittam pulchrum S. Augustini pronunciatum Ser. 103. de SS. Martyribus Perpetua, & Felicitate. Quid gloriosius his fæminis, quas viri mirantur facilius, quam imitantur? Sed hoc illius potissimum laudis est, in quem credentes, & in cuius nomine fideli studio concurrentes, secundum interiorum hominem, nec masculis, nec fæmina inveniuntur: ut etiam in his, quæ sunt fæmina corpore, virtus mentis sexum carnis abscondat, & in membris pigrat cogitare, quod in factis non potuit apparere. Mitto plura alia exempla, & SS. Patrum effata, quæ probant, fænum fæmineum nequaquam excludendum à numero fidelissimorum Christi testimoniis: infirma enim licet si illarum natura, absconditur tamen, superatur, & quasi absorbetur superveniente cælestis gratiæ robore, & virtute potentissima. Lege S. Petrum Damianum Serm. 33. de SS. Martyr. Flora, & Lucilla, Prudentius Hym. 9. Peristeph. à v. 687. S. Ambrosium in libris de Virginibus, ubi plura hac de re sparsim.

268 Secundò, neque incommodat in fidei causa, quod testis eligatur minor viginti annis, aut duodecim, aut decem: imò vero etiam puelli ipsi, & puellulae quantulacunque etatis, idonei sunt ad testificandum per passionem, & mortem. Infantes erant Bethleemiti puelli ab Herode cæsi, & tamen vere Martyres extulisse verè in fidei causa testes omni exceptione majores, Patres Ecclesiæ magistris autem. Constatuerat tacenes, at Chrysologus Ser. 153. & S. Ambrosius lib. 1. in Lucam: Omnis etas munifica Christo est, quem vagientes pueri Martyrio confuerunt. Sed nefas, abeat hinc sine expensione ejusdem Ambrosii encomium de S. Agneta Martyre lib. 1. de Virginibus. Hec duodecim amorem Martyrium fecisse traditur. Quo detestabilior crudelitas, quæ nec minuscula pepercit etati. Imò magna vis fidei, quæ etiam ab illa testimonio invenit etate. Fuit ne in illo corpusculo vulneri locus? & quæ non habuit quo reciperet, habuit quo ferrum vinceret. Preme il-

lud: magna vis fidei, quæ etiam ab illa testimonio invenit etate. Ac si diceret: nihil obest puerilis etas ad illustrem Christianæ fidei testificationem: fides est, quæ pueros, & infantes reddit apertissimos in fidei causa testes. Vide S. Cyprianum lib. 3. Epis. 25. circa finem.

269 Sed quid immoror? Audi infantes publica voce fidei Christianæ artefiantes, & pro confessione Martyrium subeuntes. Etenim cùm Dunaan in Nagran Arabia civitate Christianos persequeretur, matrona quædam se, & filium quinquennum Martyrum sanguine perungebat: quare à Tyranno damnata fuit, & rapta ad ignem. Et ecce filiolus ejus matrem raptam defens, à Dunaan rogatus, an secum in regno, an cum matre in rogo esse mallet? respondit: cum matre esse volo, ut ipsa me quoque assumat ad Martyrium. Cumque Dunaan ex eo quereret. Quid est Martyrium? respondit puer: pro Christo mori, & rursus vivere. Dunaan rufus: quis est Christus? Veni, inquit puer, ad Ecclesiam, & eum tibi ostendam. Blandiebatur illi Dunaan: cui puer, apage Judeæ, non te, sed matrem quero. Cumque vidisset matrem injici in ignem, momordit Dunaan Tyrannum in fæmore, & cursu contendit ad matrem, atque insiliit in fornacem, matremque amplexus, factus est cum ipsa hæres Martyrii. Rem fusus ex Procopio narrat Baro- nius tom. 7. anno Christi 522. Leges Victoriae Uticensis lib. 3. Vuandal, in fine, ubi quid simile refert de pueri, cui nomen Maximus. Videndum Aurelius Prudentius in Hymno de S. Romano versu 670. ubi rem stupore dignissimam narrat. Cum enim generofus hic Christi athleta coram Tyranno veram confiteretur religionem paratus suo illam sanguine purpure, nec fidem ei Tyrannus habet, periclitari decreverunt, quid recens infanta diceret sequendum. Productur in medium unus de caterva infans parvus, nec dum lacte depulsus. Rogatus ille, Deum unum, Christum verum Deum, & hominem publicè confitetur. Stupuit Tyrannus, pusillum præcipit sublimè tollant, & manus pulsant nates, mox ut remota veste virginis verberent, ac tergum diris icibus secent: undè plus lactis, quam cruaris desuebat. Tandem mortem subiit, ut fidelissimus, & legitimus Christi testis. Hinc, quid plura S. Ambro- contexam, cum omnis etas habilis Deo, perfetta sit Christo? Denique non virtutem, etatis Omnis etas habilis Deo.

Certe,

Injure di-
vine exce-
siones illæ
mi. imme-
cessarie.

Misterium
sueb in
Martyrio.

S. Nazia-

S. Augus.

Fortitudo ad
Martyrium
eximia in
puerilis etate.

S. Ambr.

S. Ambr.

Testificatione, Cap. VII. & VIII. 71

certe, fortitudo, potentia, & robur fidei Christianæ perfecta, fundata, & constituta sunt parvorum testimonio. Itiusmodi etibus verecundia utique veræ religiosis persecutores, & desperiti vehementer.

270 Tertiò, neque obest, ut quis in favorem Christianæ fidei contestetur, quod sit inimicus ejus, contra quem testimonium dicit: imò vero hæc inimicitia, & aversio maximè prodest, & omnino necessaria est, ut legitimus sit Dei testis. Martyres enim testimonium dicunt adversus Ethnicos, Hæreticos, Schismatics, & ejusdem facies reliquos: neceps ergo est, odio profeciantur ethnicismum, hæretism, schisma, & monstra cætera; & amore dumtaxat afficiantur erga Christianam religionem; sin minus illegitimi testes habebuntur in fidei causa. Pura habes in hujus rei probabilitatem in Præstudio c. 2. ubi de implacabili dissidio inter Stygium Draconem, & Ecclesiam, inter Tyrannos, & Martyres.

271 Quartò, neque impedimento est ad testificandum pro fidei veritate, quod testis sit infirmæ sortis, & pauper. Quin etiam fors infirma, & rerum famularum indigentia adjuvamento sunt, ut fidei testimonium ferant, quandoquidem mundi nobilibus, & divitiis incommodare solent nobilitas, & divitiae, & suspicio aliqua generari solet, facile posse mundana ipsa nobilitate, & divitiae corrumpi. Vide infra numero 988. quæ de Martyrum portentare scribo.

272 Quintò, non ablegantur à legitimorum testimoniis numero in fidei causa, qui domestici sunt: imò exigitur necessarium, ut testes sint domestici Christi ad Ecclesiæ domum spectantes. Unde Ethnici, Hæretici, & Schismatics è Martyrum also, seu fidei testimonium expunguntur. Audi S. Cypria. Epis. 57. agens de Novatianis, & quibusvis almeatis ad Ecclesiæ & extra illam patientibus. Si aliquis ex talibus fuerit apprehensus, non est quod si bi quis in confessione nominis blandiatur, cum consit, si occisus eumodo extra Ecclesiæ fuerint, fidei coronam non esse, sed pauperram potius esse perdidit; nec in domo Dei inter unanimes habituor esse, quos videmus de pacifica, & divina domo, furore discordie recessisse. Consulendi S. Augusti. lib. de Parentia c. 26. & in Concione de gesu cum Emerito; Sermone item 117. de diversis c. 4. & lib. 1. de Senn. Domini in monte cap. 9. & in Ps. 59. ad illud meus est Galad, S. Ireneus lib. 4. c. 64. S. Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 39. S. Gregor. 18. Moral. c. 14.

Pugna
David cum
Gigante
Martyres
spectans.

274 Premo illa verba: hic est lapis, qui s. Nyss. per manum Davidis funda emittebatur. Christum, cui Martyrès publicè attestabantur, lapidem Davidis appellat rotatum summam quidem dexteritate, & robore animi eximio per ipsammet Martyrum testificationem, quasi per fundam. Atqui, hanc formam Christi pugnæ confessionem adumbravit David, qui congruerunt cum Gigante illam edidit gloriolam de Jesu Christi testificationem 1. Reg. 17.

17. 45. Tu venis ad me cum gladio, & ha-
bitum exercitum, Dei agnum Israel. Vel ut alii explicant: cum Nomine Domini exercitum. Quod nomen (non aliud profecto à Jebsuah, sive Jesu nomine) in lapide illo, quo est Goliath dejectus, fuisse inscriptum, affirmat.

Philo Judæus lib. de Aniquitatibus Bibliophilis. Et profectus est David, & accepit quinque lapides, & scriptis nomina Patrum suorum Abraham, Isaac & Jacob, Moyse, & suis, & fortissimi: id est, Dei exercitum, quo Christum Iesum fore nominandum probat Galatius lib. 3. c. 24. Quod etiam firmo, & illustro Drogonis verbis tractatores nini Luce 22. Aulus est ab eis quantum iacubus lapidis: ita delicate lib. de Sacramento Domini. Drogone.

275 Testes indomabiles appellantur Martires ab Aurelio Prudentio in Hymno de S. Vincentio Martyre.

Nunc Angelorum particeps
Colluces insigni gloria,
Quam testes indomabiles
Roris crux laceras.

Et Hymno de S. Laurentio invictos testes dominat.

Dum Damon invictum Dei
Testem lacebat prelio

Perfossus ipse concidit,
Et fratus aeternum jacet.

Et à Theophrido lib. 4. cui titulus Flores Theoph. Epitaphiorum Sanctorum cap. 2. vocantur Christi Martires, egregii, atque invictissimi testes. Et quidem meritò, si quæ subiere auctorita omnia, & inaudita tormenta pro fidei testificatione, sedulè expendantur. Ipse Martyr Vincentius apud Prudentium, ad Tyrannum variis illi & immanissima cruciamenta intentantem, sic clamabat:

Vox nostra quæ sit accipe:
Est Christus, & Pater Deus:
Servi hujus, & testes sumus,
Ex torque, si potes, fidem.

Prudent.

Verba accipe præclarissima S. Gregorii Nyss. Nysse. s. Nyss. febi Orat. 2. de SS. XL. MM. Proponebatur ab adversariis, ut vel fidem in Dominum abjurarent, vel morte multaretur. Respondebatur a viris fortibus, se velle usque ad mortem permanere in sermone. Ignis sub hoc intentabatur, & gladius, & barathrum, & quæcumque sunt alia nomina suppliciorum. Una vox ad hæc omnia audiebatur, Christus, quæ ore sancto illi confitebantur. Hoc erat ad veriorum vulnus; hanc cuspidem adversariis obiciebant; per hanc vocem in medio conde vulnus adversarius accepit. Hic est lapis, qui per manus Davidis funda emittebatur, qui a galea adversarii, quod destinatus erat, non aberravit. Nam Christi confitio, boni militis funda existit: cadi inimicus, & caput amittit. Quid poterat dici elegans, & argutius?

276 Ex igitur ut testes domesti-
cici sunt.

S. Cypri.

S. Augus.

Pruden.

Luce 22.
Drogone.

277 Testes indomabiles, & invictissimi.

278 Testes ab Aurelio Prudentio in Hymno de S. Vincentio Martyre.

Nunc Angelorum particeps
Colluces insigni gloria,
Quam testes indomabiles
Roris crux laceras.

Et Hymno de S. Laurentio invictos testes dominat.

Dum Damon invictum Dei
Testem lacebat prelio

Calcu-